

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.11.101](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.11.101)

УДК 351:364

С. С. Маулік,
аспірант, Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
ORCID ID: 0000-0003-1119-1212

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ

S. Maulik
Postgraduate student, National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

PUBLIC ADMINISTRATION APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION OF SOCIAL INNOVATIONS

В статті визначено основні державно-управлінські підходи до впровадження соціальних інновацій. Окреслено основні концепції соціальних інновацій; визначено основні сфери їх реалізації відповідно до потреб і вимог суспільства; вказано на фактори, що стимулюють або гальмують готовність соціуму до впровадження соціальних інновацій; визначено ресурси соціальних інновацій, їх можливості та обмеження, включаючи фінанси, людські ресурси, ресурси державного менеджменту. Обґрунтовано необхідність виокремлення механізму державного управління інноваційною діяльністю в складі інших механізмів державного управління (зокрема інституціональному, інформативно-комунікативному; фінансовому, організаційному, соціально-економічному). Визначено складові цього механізму, а саме: механізм розроблення соціальних інновацій, механізм моніторингу сприйняття соціальних інновацій, механізм впровадження соціальних інновацій. Висновки важливі для політиків, ключових державних службовців та зацікавлених сторін НУО.

The article identifies the main government approaches to the implementation of social innovations. The basic concepts of social innovations are outlined; also identified the main areas of social innovations implementation in accordance with the needs and requirements of the society; the factors that stimulate or inhibit the readiness of society to implement social innovations are indicated. Resources for social innovations, their opportunities and limitations, including financial, human resources, resources of state management are defined. The necessity to point out the mechanism of public management of innovation activity as a part of other mechanisms of public administration (in particular institutional, informative-communicative; financial, organizational, socio-economic) is substantiated. The components of this mechanism are determined, namely: the mechanism of development of social innovations, the mechanism of monitoring of perception of social innovations, the mechanism of introduction of social innovations. Public sector institutions catalyze and promote social innovation by transforming external input into policy-making, urban planning and the state budget. It is proved that the idea of involving citizens in administrative tasks has a huge potential to strengthen citizens' trust in government and increase the efficiency of public services. Meeting social needs and solving social problems requires innovative solutions at all

levels of government, from the micro level of individual action to macrosystem decisions that are made on the state level. Public participation should play an important role in initiating paradigm shifts and incorporating social value into innovation incentives. Thus, the mechanisms for ensuring the development of social innovations and the formation of new tools and mechanisms to support them are quite complex: long-term planning, development of multidimensional models of participation, calculation of different development scenarios. They must be combined and coordinated, which proves the importance of the coordinated work of all stakeholders involved in addressing the development and implementation of social innovations to meet the needs of sustainable development of society. The findings are important for politicians, key civil servants and NGO stakeholders.

Ключові слова: соціальні інновації; механізм державного управління інноваційною діяльністю; впровадження соціальних інновацій; моніторинг сприйняття соціальних інновацій.

Key words: social innovations; mechanism of public management of innovation activity; implementation of social innovations; monitoring of perception of social innovations.

Постановка проблеми. Інновації у державному секторі не виникають самі собою: урядам країн потрібно виявити проблеми, згенерувати ідеї та перетворити їх на проекти, які можна пілотувати в невеликому масштабі, а потім, за умови отримання позитивних результатів на локальному рівні, впроваджувати новачку в державній політиці за екстенсивним принципом. Це вимагає від органів державного управління, наукових установ і організацій комплексних дій з розробки державних механізмів регулювання інноваційної діяльності на кожному етапі її життєвого циклу.

Незважаючи на те, що зростає кількість доказів щодо успішності інноваційних практик у державному секторі, все ще існує проблема невизначеності щодо того, які державно-управлінські механізми та інструменти уряди можуть використовувати для подолання соціальних бар'єрів, посилення спроможності організацій до використання інновацій та підвищення рівня позитивного сприйняття суспільством змін, що пропонуються урядами.

Ступінь розроблення проблеми та невирішені питання. Методологічним підґрунтям реалізації державно-управлінського підходу до впровадження соціальних інновацій є концепції інноваційного розвитку, зокрема вчення про «національну економію» Д.Ф.Ліста [1], теорія інноваційної динаміки Й.Шумпетера [2], теорії модернізації Т.Парсонса [3] та ешелонів розвитку (подолання відсталості) А. Гершенкрона [4]. Спочатку ці теорії застосовувалися до проблематики забезпечення економічного зростання. Однак, у міру усвідомлення зв'язку та залежності між сприйняттям сучасних ефективних економічних інститутів та соціокультурної основи суспільства, вони були поширені і на більш широке коло проблем, пов'язаних із соціальною структурою та соціокультурною динамікою.

Також доцільно назвати теоретиків-економістів, які брали до уваги взаємодію техно-економічної та соціо-інституціональної систем. Зокрема, назвемо роботу ««Національна система інновацій» в історичній перспективі» Кріса Фрімана (Chris Freeman), який підкреслював, що вплив національної системи на систему освіти, виробничі відносини, технічні та наукові установи, державну політику, культурні традиції та багато інших національних установ є основою інновацій [5].

Серед українських вчених, які розробляли дану проблематику, слід згадати О.Алімова, В.Гейця, М.Згуровського, А.Мельниченка, В.Мунтіяна, С. Пирожкова, В.Семиноженка та ін. Водночас зазначимо, що не втрачає актуальності дослідження проблем, що пов'язані з державно-управлінським підходом до регулювання соціальних інновацій та їх впливу на соціум.

Мета підготовки публікації. Мета підготовки статті полягає в окресленні основних підходів до державного регулювання впровадження соціальних інновацій.

Виклад основного змісту. Існує шість ключових вимірів соціальних інновацій, які впливають на повноту реалізації їх потенціалу при застосуванні механізмів державного регулювання їх впровадження:

- 1) дотримання певних доктрин і концепцій соціальних інновацій, включно із їх зв'язком з технологіями та інноваціями в бізнесі;
- 2) цілепокладання реалізації соціальних інновацій, визначення їх відповідності вимогам суспільства;
- 3) виявлення факторів, що спричиняють соціальні загрози, та розроблення інструментів, які спрямовані на додання цих загроз; оцінювання реальних системних змін, що викликані впровадженням соціальних інновацій;

4) виокремлення суб'єктів соціальних інновацій, їх мережі та систем управління соціальними змінами, організація взаємодії між ними (включаючи органи державного управління та місцевого самоврядування, представників соціального підприємництва, бенефіціаріїв);

5) моніторинг динаміки процесу розвитку та поширення соціальних інновацій;

6) визначення ресурсів соціальних інновацій, їх можливостей та обмежень, включаючи фінанси, людські ресурси, ресурси державного менеджменту.

Важливість соціальних інновацій важко переоцінити. Перед системою державного управління стоять складні завдання вирішення багатьох проблем, серед яких є такі, як зростання соціальної нерівності, збільшення безробіття, старіння суспільства, соціальне відчуження, екологічні зміни, що найсерйознішим чином впливають на населення планети, біологічні загрози. Отже, державне регулювання процесів впровадження інновацій у соціальну сферу має бути спрямоване на використання значного потенціалу інновацій на всіх рівнях соціального простору.

У сфері освіти соціальні інновації можуть сприяти подальшому генеруванню нових та адаптації вже існуючих знань до соціальних освітніх потреб. Професор менеджменту з Монреальської вищої комерційної школи Еммануель Рауфлет вказує на можливість застосування соціальних інновацій задля покращення результатів і вмінь самих студентів, а також тих організацій та структур громадянського суспільства, у яких вони беруть участь [6]. К.Тафел-Віа, К.Лугма, С.Лассур, А.Роосіпблд, проаналізувавши механізми, які впливають на реформу освіти, визначили, що соціальна взаємодія між викладачами впливає на ефективне впровадження нових методів навчання [7].

У сфері охорони навколишнього середовища як соціально-медичної проблеми японські дослідники сталого розвитку та інновацій Ясуши Маруяма, Макото Нішікідо та Тецунарі Ііда вказали на прямий зв'язок між активною участю в громадському житті та прийняттям нових технологічних рішень – зокрема, пов'язаних з впровадженням технологій поновлюваних джерел енергії [8].

Долання бідності є ще однією сферою, де соціальні нововведення довели свою ефективність. Як зазначають Л.Стейнфілд і Д.Холт, «соціальні інновації та їх розповсюдження мають вирішальне значення для подолання безлічі дефіцитів, яких зазнають ті, хто живе в умовах прожиткового мінімуму. Однак вони часто поширюються не так, як на це очікували» [9].

Ініціативи в галузі соціальних інновацій у сфері охорони здоров'я та долання біологічних загроз викладено в роботі [10]. Автори роблять акцент на заохоченні та підтримці місцевих органів влади для пошуку шляхів вирішення проблеми обмеження доступу до медичних послуг та ланцюгової передачі хворобу випадку пандемії.

Деякі автори зосереджують увагу на використанні трансформаційного потенціалу інновацій як чинника сприяння соціальним змінам у межах соціальних структур. Йдеться, наприклад, про можливість зменшення насильств по відношенню до жінок [11] або про допомогу безпритульним людям, які страждають на психічні захворювання [12]. Соціальні інновації, вбудовані в функціонування соціальних інституцій, таким чином стають інструментом поліпшення якості життя громадян, як це зазначили Джефф Малган [13], Едуард Пол і Сімона Вілле [14].

Значна кількість найважливіших соціальних викликів сучасності потребує розробки інновацій наскрізної, поліфункціональної дії, що перетинають організаційні, галузеві та дисциплінарні межі. Зважаючи на це, варто звернути увагу на фактори, які є ключовими для спрямування соціальних інновацій у напрямі досягнення економічного та соціального добробуту, а саме: урахування необхідності впровадження соціальних інновацій при формуванні науково-технологічної та інноваційної політики; створення інноваційних демократичних платформ із метою залучення різних суб'єктів господарювання; забезпечення належної координації, інтеграції та відображення соціальних заходів у національних та регіональних соціально-економічних планах та програмах; стимулювання проведення наукових досліджень у площині соціальних інновацій; підвищення обсягу інвестицій в нарощування соціального потенціалу; державно-приватне партнерство в заходах підтримки соціальних інновацій.

На наше переконання, соціальні інновації є життєвонеобхідним елементом соціальної політики як підсистеми державного управління. Адже саме соціальні інновації та ефективне їх впровадження спроможні допомогти систематизувати та вдосконалювати технологію мінімізації соціальних проблем та створювати соціальні цінності у тих сферах життя, які безпосередньо пов'язані із галузями, які обслуговують громадськість і які обслуговуються громадськістю.

Особливого значення процес впровадження соціальних інновацій набуває на місцевому рівні державного управління. Британський дослідник С.Сінклер та його колеги дослідили зв'язок соціальних інновацій і соціального підприємництва, визначивши їх спроможності для задоволення очікувань щодо вирішення значних проблем, з якими стикаються системи соціального забезпечення, особливо в місцевих громадах. Зокрема, він розглядає, в який спосіб соціальні інновації та соціальні підприємства взаємодіють з існуючими місцевими системами соціального забезпечення. С.Сінклер спирається на дані, що аналізують досвід соціальних інновацій та створення соціальних підприємств на місцевому рівні в Шотландії. Основний висновок, який зробив вчений, полягає в тому, що спроможність підприємств виконувати ефективну діяльність в процесах надання соціальних послуг підвищується тоді, коли існує забезпечення вже добре розвинене [15].

Соціальні інновації мають стати невід'ємною складовою стратегії соціально-економічного розвитку в будь-якій країні світу. Відповідно до Д. Свонсона (його роботи «Національні стратегії сталого розвитку»),

стає необхідним широкий погляд на соціальні інновації «як засобу задоволення важливих потреб суспільства і його системної зміни для цілей довгострокового планування» [16].

Історично, більшість важливих для людства соціальних інновацій виникали радше в результаті випадкових процесів, аніж внаслідок спланованих системних дій державного апарату країни на основі наукового доробку у цій сфері. Водночас, соціальні інновації є та мають бути організованим процесом, контрольованим з боку держави. У рамках виконання різних державних і державно-приватних програм і проєктів можуть бути ініційовані соціальні інновації, які принесуть зиск на місцевому, національному та міжнародному рівнях, підніме рівень добробуту суспільства. Це «надасть урядовому сектору значимі важелі впливу для реалізації бажаної траєкторії розвитку суспільства» [17].

Проте, на шляху реалізації ефективної інноваційної діяльності зустрічаються суттєві перепони. Ідентифікація проблем, їх систематизація та окреслення напрямів їх подолання – важливий етап системної державно-управлінської діяльності у сфері інноваційної політики.

О.Шилова представила проблеми, що створюють бар'єри при розробці, впровадженні та використанні соціальних інновацій на трьох рівнях управління при забезпеченні сталого розвитку (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Проблеми розробки, впровадження та використання соціальних інновацій на різних рівнях управління

Рівні сталого розвитку		
Держава	Регіон	Організація/підприємство
недосконалість законодавчої бази; низька привабливість для міжнародних ринків; значне відставання технічних рішень; опір суспільства змінам; слабка інноваційна інфраструктура	слабке міжрегіональне співробітництво; адміністративні бар'єри і корупція; слабка інноваційна інфраструктура регіону	недосконалість законодавчої бази, що регулює інноваційну діяльність; висока вартість реалізації інновацій внаслідок високих поточних витрат; брак власних фінансових ресурсів; зношеність основних фондів; відсутність економічного ефекту від соціальних інновацій; відсутність / нестача кваліфікованих кадрів (інноваційних менеджерів); високий рівень інноваційних і підприємницьких ризиків; недостатня кількість інформаційних майданчиків для соціальних інновацій

Примітка: за [18]

Представлені проблеми є загрозою для здійснення інноваційної діяльності та перешкоджають розвитку економіки в цілому. Водночас зауважимо, що не варто нехтувати потенціалом індивідумів як суб'єктів соціально-партнерських відносин в системі «суспільство - держава» в процесі здійснення інноваційних перетворень.

Формування та імплементація інновацій в соціальну практику проходить через певні стадії. Вони починаються як ідеї, які потім можуть бути реалізовані у якості пілотних проєктів або прототипів. У разі успіху, запускається процес підтримки нововведення та його реалізація. На макрорівні – в якості нового підприємства чи організації, на мікрорівні - у вигляді нової політики в існуючій організації або нового продукту. Заключний етап – це масштабування інновації та досвіду її впровадження таким чином, щоб новий підхід набув реального впливу і став частиною соціальної практики.

Схожі процеси, які складаються з чотирьох основних стадій, описуються у Європейській стратегії «Горизонт 2020»:

- ідентифікація нових /незадоволених /неадекватно вирішених соціальних потреб;
- розробка нових рішень для подолання означених проблем;
- оцінка ефективності нових рішень щодо додання соціальних проблем;
- масштабування ефективних соціальних інновацій [19].

Естонські дослідники соціальних інновацій з Університету Таллінна К.Тафел-Віа, К. Лугма, С. Лассур, А. Роосіпюлд виділяють етапи реалізації, асиміляції та адаптації (модифікації) соціальних інновацій під потреби соціальних структур [7].

У свою чергу, відомий економіст, візіонер та соціальний підприємець Робін Мюррей, а також Джулі Кольє-Грайс та Джефф Малган вважають трансформацію соціальних інновацій шестифазовим процесом. Як зазначають автори, ці фази не завжди послідовно прямують одна за іншою, але між цими фазами має бути взаємообумовленність.

Перша фаза – «натхнення / ідентифікація потреб». Це своєрідні «підказки», якими можна послугоуватися в процесі виявлення попиту на відповідні соціальні інновації, оскільки вони є стимулом для вирішення соціальних проблем. Важливим в цьому контексті є гранична точність «діагностики» джерел відповідних соціальних проблем.

Друга фаза – «народження ідей». Це своєрідні пропозиції, на які покладаються автори ідей, що реагують на виявлені потреби соціальних інновацій. Ідеї для вирішення виявленої соціальної проблеми можуть надходити, зокрема, від громадян, місцевої громади, окремих працівників організації чи членів громадських організацій.

Третя фаза – «перевірка інновації на практиці». Це процес прототипування, фаза пілотної реалізації інновацій, включно із тестуванням, оцінкою та впровадженням можливих вдосконалень ідей і практик. Ця фаза – необхідний крок для отримання інформації про цілеспрямованість і користь даного рішення.

Четверта фаза – «підтримка інновацій». На цьому етапі характерними процедурами є: сприяння, заохочення, формування прихильності соціальних акторів до викликаних інноваційними зрушеннями змін. Це етап створення прототипів. Повинна бути розроблена бізнес-модель, яка забезпечить його стабільність та фінансовий успіх.

П'ята фаза – «розповсюдження» інновацій. Це масштабування інновацій, яке полягає у збільшенні охоплення та впливу інновацій через їх розширення, у спробах реплікувати та розповсюджувати інновації серед груп та спільнот, зацікавлених у змінах (наприклад, через франчайзинг чи ліцензування). Типовим для соціальних інновацій є те, що, на відміну від приватного сектора, мотив прибутку не є вирішальним. Водночас, фактори, що сприяють їх формуванню, пов'язані із державною підтримкою та роботою за схемою державно-приватного партнерства.

Шоста фаза – «системна зміна». Ця фаза передбачає впровадження інновацій як нового способу мислення та дій. Ідеї вкорінюються, надихають на виникнення нових моделей функціонування соціальних інститутів, створюють потужні соціальні зміни, що є кінцевою метою їх впровадження. Соціальні інновації на цій фазі приводять до системних змін, які спричиняють позитивні трансформації існуючих соціальних структур і впливають на поведінку соціуму [20].

Соціальні інновації в системі державного управління – це інструмент, здатний інтегрувати зусилля різних зацікавлених сторін для вирішення соціальних проблем і задоволення соціальних потреб. Останнім часом зростаючі соціальні проблеми частіше доводиться вирішувати в ситуації обмежених фінансових можливостей. Соціальні інновації – це інструмент, який може надати урядам нові, більш ефективні рішення і, водночас, використовувати менше ресурсів. Нарешті, складні суспільні проблеми впровадження сталого розвитку вимагають конкретних відповідей, які необхідно знайти на місцевому рівні, а соціальні інновації здатні мобілізувати місцевих акторів та знаходити локалізовані відповіді.

Складне завдання сучасного державного управління полягає у з'ясуванні того, які ідеї є найбільш перспективними, щоб ініціювати їх на пілотної стадії, та визначити, які інновації найкращим чином можуть поліпшити чинну соціальну практику.

Державна інституціоналізація соціальних інновацій є суперечливим процесом. Інституціоналізація є процесом структурування, в якому встановлюються нові або підтверджуються існуючі правила. Яскраві приклади інституціоналізації соціальних інновацій можна розглядати як випадки еволюційних «ніш», які спонукають до реструктуризації існуючого стану будь-яких соціальних реалій. Проте, з іншого боку, процес інституціоналізації також може проявлятися як згортання трансформаційних імпульсів, які узгоджуються, інкапсулюються, приручаються і, врешті-решт, знищуються самими інституційними структурами, які вони повинні були змінити.

Задоволення соціальних потреб та вирішення соціальних проблем вимагає інноваційних рішень на всіх рівнях державного управління, від мікрорівня індивідуальних дій до макросистемних рішень, які приймаються централізовано. Участь громадськості має відігравати важливу роль для ініціювання зміни парадигми та інкорпорування соціальної цінності в механізми стимулювання інновацій. Отже, механізми забезпечення розробки соціальних інновацій та формування нових інструментів і заходів їх підтримки є доволі складним: довгострокове перспективне планування, розроблення багатовимірних моделей участі, прорахунок різнонаправлених сценаріїв розвитку. Вони мають бути поєднані та узгоджені, що доводить важливість злагодженої роботи всіх залучених стейкхолдерів до вирішення питань забезпечення процесів розробки та впровадження соціальних інновацій задля задоволення потреб сталого розвитку суспільства.

Соціальні інновації актуалізуються тоді, коли суспільство відчуватиме їхній безпосередній вплив на власний добробут, на можливість більш широкої та беззастережної реалізації задумів та задоволення потреб. Йдеться про процес впровадження соціальних інновацій, в якому безпосередньо задіяні органи державного управління та місцевого самоврядування. Отже, під державним регулюванням впровадження соціальних інновацій ми розуміємо управлінський процес, головними учасниками якого є уповноважені державою органи, організації та підприємства, що виробляють взаємопов'язані новаційні рішення та кроки, які здійснюються систематично, впливають на свідомість громадян та призводять до поліпшення соціальної сфери суспільства та функціонування соціальних інститутів. Більше того, самі соціальні інновації в процесі своєї імплементації зазнають певних трансформацій.

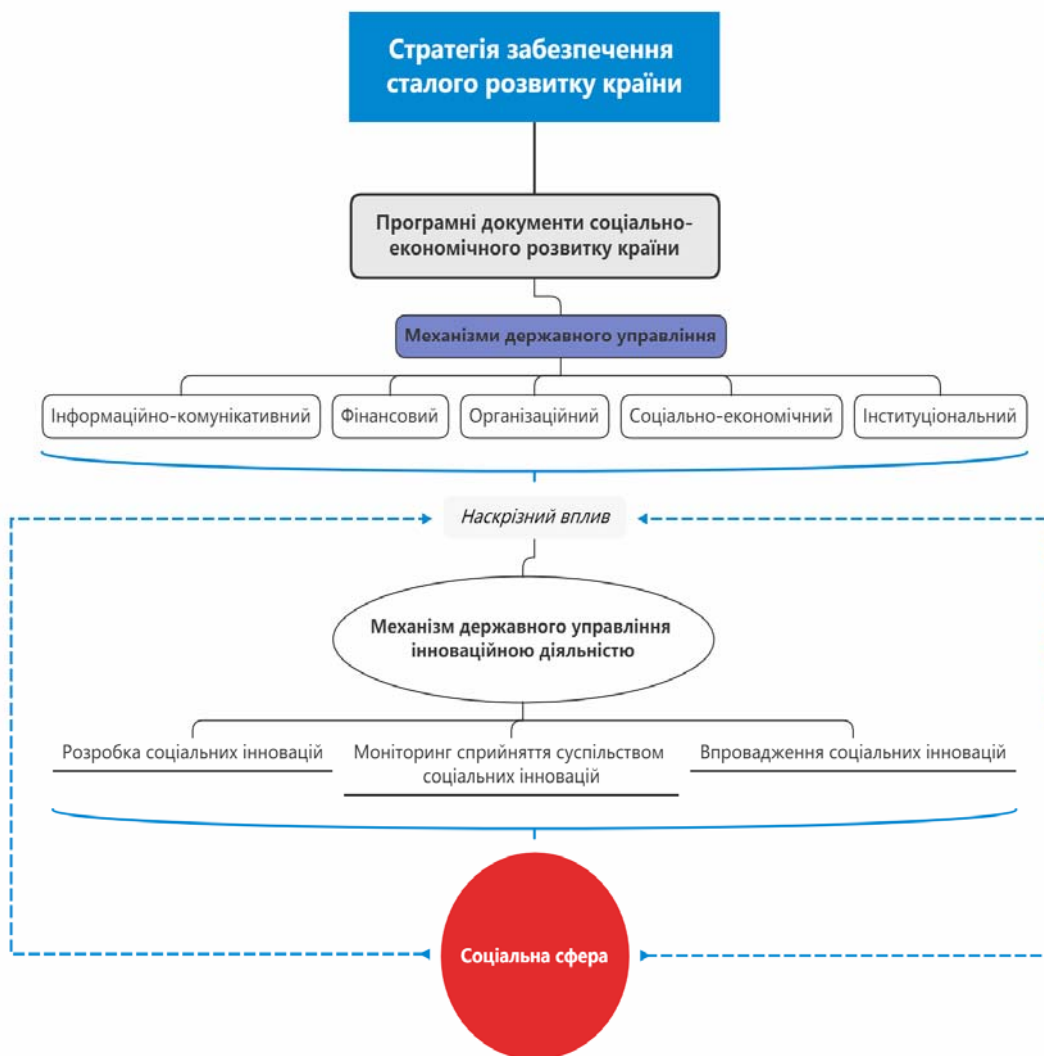
Важливою складовою державного регулювання впровадження соціальних інновацій є інституціональне «оформлення» та закріплення дій і рішень в нормативно-законодавчих актах. Як підкреслювала в своїх роботах професор Н.Р.Нижник, державна влада є «інституційним механізмом координації та узгодження різних соціально-політичних інтересів та надання політичній волі, що відображає компроміс цих інтересів, загальнообов'язкового юридичного характеру, закріпленого в законах самої держави» [21, с.13]. Отже, прийняття рішень урядовими структурами має базуватися на потужній інституціональній основі, яка

відображає усю складність взаємовідносин держави та суспільства. Сукупність принципів, методів, заходів, інструментів і важелів щодо нормативно-законодавчого врегулювання таких відносин формують інституціональний механізм державного регулювання впровадження соціальних інновацій.

Іншими механізмами державного регулювання впровадження соціальних інновацій є:

- інформативно-комунікативний, який націлено на формування інформаційних потоків між стейкхолдерами та налагодження ефективних комунікацій для виявлення соціальних проблем, отримання відгуку від громадськості на певні заходи, до яких вдається держава для запровадження інновацій в соціальній сфері;
- фінансовий, який призначений для задоволення потреб у фінансових ресурсах та формування ефективних фінансових відносин в триаді «держава – суспільство – соціальна сфера»;
- організаційний, складові якого спрямовуються на створення інституційної основи впровадження соціальних інновацій та взаємодії різних організацій між собою;
- соціально-економічний, за допомогою якого здійснюється вплив на інноваційну, наукову, економічну та соціальну сфери з метою реалізації цілей держави та забезпечення сталого розвитку.

Всі зазначені основні механізми тісно пов'язані між собою та продукують новий механізм державного регулювання впровадження соціальних інновацій (рис.1). Ми пропонуємо такі його складові: механізм розроблення соціальних інновацій, механізм моніторингу сприйняття соціальних інновацій, механізм впровадження соціальних інновацій. Застосування цих механізмів є ітеративним циклічним процесом.

Рис. 1. Механізм державного управління інноваційною діяльністю в системі механізмів державного управління
(розроблено автором)

Австрійська дослідниця Л. Шмідхубер зазначає, що стейкхолдери, які стимулюють соціальні інновації, такі, як органи державного управління, компанії, громадські організації або самоорганізовані громадяни, співпрацюють з периферією, щоб використовувати ідеї та знання «натовпу». Інституції державного сектору

(наприклад, органи місцевого самоврядування) каталізують та сприяють (відкритим) соціальним інноваціям, трансформуючи зовнішній внесок у діяльність щодо формування політики, містобудування та державного бюджету. Вона посиляється на дослідження, які показали, що ідея залучення громадян до адміністративних завдань має величезний потенціал для зміцнення довіри громадян до влади та підвищення ефективності надання державних послуг [22].

Отже, у висновку, ми трактуємо соціальні інновації як ті нововведення, що відбуваються на різних системних рівнях, викликаючи крос-системну динаміку для пошуку нових шляхів створення суспільної цінності. Цей підхід до соціальних інновацій заснований на визнанні динаміки системи (систем), в межах якої відбувається такі інновації. Його рухає здатність соціальних інновацій створювати зміни та перетворювати внутрішню і зовнішню систему через зміну програм, інституцій, соціальних акторів та ресурсів.

Незважаючи на проблеми, що виникають, можливість створення, поширення, стимулювання і використання інновацій для забезпечення сталого розвитку суспільства є нагальним завданням кожного уряду.

Список використаних джерел інформації.

1. Лист Д. Национальная система политической экономии / Д.Ф. Лист. М.: Директ-Медиа, 2007. 235 с.
2. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
3. Парсонс Т. Система современных обществ. – М., 1998. – URL: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5395> (дата звернення: 22.10.2020).
4. Гершенкрон А. Экономическая отсталость в исторической перспективе – М.: Издательский дом Высшей школы экономики, 2004. 28 с.
5. Freeman, C. The 'National System of Innovation' in historical perspective. Cambridge Journal of Economics, Volume 19, Issue 1, February 1995, Pp.524, <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.cje.a035309>
6. Raufflet E. Mobilizing business for post-secondary education: CIDA university, South Africa // Journal of Business Ethics, 2009. – Vol. 89. P. 191–202. <https://doi.org/10.1007/s10551-010-0375-7>
7. Teets J.C. Reforming service delivery in China: The emergence of a social in-novation model // Journal of Chinese Political Science. – 2012. – Vol. 17. – No. 1. P.15-32 <https://doi.org/10.1007/s11366-011-9176-9>
8. Maruyama Y., Nishikido M., Iida T. The rise of community wind power in Japan: Enhanced acceptance through social innovation // Energy Policy. – 2007. – Vol. 35. p. 2761-2769
9. Steinfield, L. and Holt, D. (2019), Toward A Theory on the Reproduction of Social Innovations in Subsistence Marketplaces. J Prod Innov Manag, 36: 764-799. doi:10.1111/jpim.12510
10. Dako-Gyeke, P., Amazigo, U.V., Halpaap, B. et al. Social innovation for health: engaging communities to address infectious diseases. *Infect Dis Poverty* 9, 98 (2020). <https://doi.org/10.1186/s40249-020-00721-3>
11. Sullivan, C.M. Using the ESID Model to Reduce Intimate Male Violence Against Women. Am J Community Psychol 32, p. 295–303 (2003). <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000004749.87629.a3>
12. Calsyn, R.J. A Modified ESID Approach to Studying Mental Illness and Homelessness. Am J Community Psychol 32, 319–331 (2003). <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000004751.98756.ef>
13. Mulgan G. The process of social innovation // Innovations: Technology, Governance Globalization. – 2006. – Vol. 1. – No. 2. p.145-162
14. Pol E., Ville S. Social innovation: buzz word or enduring term? // The Journal of Socio-Economics. – 2009. – Vol. 38. – No. 6. p.878-885
15. Sinclair, S, Mazzei, M, Baglioni, S, Roy, MJ. Social innovation, social enterprise, and local public services: Undertaking transformation? Soc Policy Admin. 2018; 52: 1317– 1331. <https://doi.org/10.1111/spol.12389>
16. National Strategies for Sustainable Development, 2004. – URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1427crp_10.pdf (дата звернення: 22.10.2020).
17. Nicholls A., Murdock A. Social innovation: blurring boundaries to reconfigure markets. – Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire. – New York, 2012. p. 302
18. Шилова Е.В. Инновации как фактор обеспечения устойчивого развития социально-экономических систем // Вестник Пермского университета. Сер. «Экономика», 2015. № 2(25). С. 23- 30.
19. Landabaso Mikel et al. Guide to Social Innovations. DG Regional and Urban Policy (European Commission), 2013. p. 72.
20. Murray, R. S., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. The open book of social innovation, 2010: NESTA. p.224.
21. Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: Монографія / за заг. ред. Нижник Н.Р. Чернівці: Технодрук, 2008. 432 с.
22. Schmidhuber, L., Piller, F., Bogers, M. and Hilgers, D. (2019), Citizen participation in public administration: investigating open government for social innovation. R&D Management, 49: p. 343-355. doi:10.1111/radm.12365

References.

1. List, D. (2007), *Nacional'naja sistema politicheskoy jekonomii* [National system of political economy], Direkt-Media, Moscow, Russia, P. 235.
2. Shumpeter, Y. (2011), *Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsykladu* [Theory of economic development. Research of profits, capital, credit, interest and economic cycle], Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», Kyiv, Ukraine, P. 242.
3. Parsons, T. (1998), *Sistema sovremennykh obshchestv* [The system of modern societies], Moscow, Russia, available at: <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/5395> (Accessed 22 Oct 2020).
4. Gershenkron, A. (2004), *Jekonomicheskaja otstalost' v istoricheskoy perspektive* [Economic backwardness in a historical perspective], M.: Izdatel'skiy dom Vysshej shkoly jekonomiki, 2004. Moscow, Russia, P.28.
5. Freeman, C. (1995), "The National System of Innovation in historical perspective", *Cambridge Journal of Economics*, Volume 19, Issue 1, February 1995, p.524, available at: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.cje.a035309> (Accessed 22 Oct 2020).
6. Raufflet, E. (2009), "Mobilizing business for post-secondary education: CIDA university, South Africa", *Journal of Business Ethics*, Vol. 89, pp. 191–202, available at: <https://doi.org/10.1007/s10551-010-0375-7> (Accessed 22 Oct 2020).
7. Teets, J.C. (2012), "Reforming service delivery in China: The emergence of a social in-novation model", *Journal of Chinese Political Science*, Vol. 17, issue 1, pp. 15-32, available at: <https://doi.org/10.1007/s11366-011-9176-9> (Accessed 22 Oct 2020).
8. Maruyama, Y. Nishikido, M. and Iida, T. (2007), "The rise of community wind power in Japan: Enhanced acceptance through social innovation", *Energy Policy*, Vol. 35, pp. 2761-2769
9. Steinfield, L. and Holt, D. (2019), "Toward A Theory on the Reproduction of Social Innovations in Subsistence Marketplaces", *J Prod Innov Manag*, vol. 36, pp. 764-799, available at: <https://doi.org/10.1111/jpim.12510> (Accessed 22 Oct 2020).
10. Dako-Gyeke, P., Amazigo, U.V., Halpaap, B. et al. (2020), "Social innovation for health: engaging communities to address infectious diseases", *Infect Dis Poverty*, vol. 9, article number 98 (2020), available at: <https://doi.org/10.1186/s40249-020-00721-3> (Accessed 22 Oct 2020).
11. Sullivan, C.M. (2003), "Using the ESID Model to Reduce Intimate Male Violence Against Women", *Am J Community Psychol*, vol. 32, pp. 295–303, available at: <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000004749.87629.a3> (Accessed 22 Oct 2020).
12. Calsyn, R.J. (2003), "A Modified ESID Approach to Studying Mental Illness and Homelessness", *Am J Community Psychol*, vol. 32, pp. 319–331, available at: <https://doi.org/10.1023/B:AJCP.0000004751.98756.ef> (Accessed 22 Oct 2020).
13. Mulgan, G. (2006), "The process of social innovation", *Innovations: Technology, Governance Globalization*, vol. 1, issue. 2, pp.145-162.
14. Pol, E. and Ville, S. (2009), "Social innovation: buzz word or enduring term?", *The Journal of Socio-Economics*, vol. 38, issue. 6, pp.878-885.
15. Sinclair, S, Mazzei, M, Baglioni, S, Roy, MJ. (2018), "Social innovation, social enterprise, and local public services: Undertaking transformation?", *Soc Policy Admin*, vol. 52, pp. 1317– 1331, available at: <https://doi.org/10.1111/spol.12389> (Accessed 22 Oct 2020).
16. National Strategies for Sustainable Development, 2004, available at: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1427crp_10.pdf (Accessed 22 Oct 2020).
17. Nicholls, A. and Murdock, A. (2012), *Social innovation: blurring boundaries to reconfigure markets*, Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire. – New York, P. 302.
18. Shilova, E.V. (2015), "Innovations as a factor in ensuring sustainable development of socio-economic systems", *Vestnik Permskogo universiteta. Ser. «Jekonomika»*, vol. 2(25), pp. 23- 30.
19. Landabaso Mikel et al. Guide to Social Innovations. DG Regional and Urban Policy (European Commission), 2013. p. 72.
20. Murray, R. S., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010), *The open book of social innovation*, NESTA, P.224.
21. Nyzhnyk, N.R. (2008), *Publichna vlada ta upravlinnia: pryntsyipy i mekhanizmy realizatsii: Monohrafiia* [Public power and management: principles and mechanisms of implementation], Tekhnodruk, Chernivtsi, Ukraine, P. 432.
22. Schmidhuber, L., Piller, F., Bogers, M. and Hilgers, D. (2019), "Citizen participation in public administration: investigating open government for social innovation", *R&D Management*, vol. 49, pp. 343-355. available at: <https://doi.org/10.1111/radm.12365> (Accessed 22 Oct 2020).

Стаття надійшла до редакції 12.11.2020 р.